Interview met J.C. Brummelkamp, 6 en 21 maart en 11 april 2019

Inhoudsopgave:
afkomst en familiegeschiedenis: pag. 1-2;
jeugd in Leiden, uitbouwen van de banketbakkerij: pag. 2;
organiseren van bestellingen: beurtrijders; helpen met rondbrengen van bestellingen: pag. 3;
uitbreiding winkel met automatiek, helpen met rondbrengen van bestellingen: pag. 3–4;
indeling van winkel en woonhuis: pag. 4–5;
gezinssituatie en - samenstelling: pag. 5–6;
oorlogservaringen (bombardementen, voedselschaarste, bevrijding: pag. 6–9;
opleiding (lagere school op Hooglandse Kerkgracht en Munnikenstraat: pag. 9;
rol van geloof en politiek: pag. 9;
de buurt rond de winkel: Haarlemmerstraat, Oude Rijn, Hooglandse Kerkgracht (winkels, verkeerssituatie): pag. 10;
lagere school Hooglandse Kerkgracht (Christelijk) resp. Munnikenstraat (openbaar): pag. 11;
MULO op het Noordeinde resp. Pieterskerkgracht: pag. 12;
keuze van beroep, werken op laboratorium van Sikkens: pag. 13;
cursussen en avondstudies (o.a. HBS-B): pag. 13–14;
carrière bij Sikkens, beëindiging familiebedrijf: pag. 14;
verhuizing naar Leiderdorp, huwelijk: pag. 15;
carrière bij Sikkens: laboratorium en Centrale Recepten Afdeling, ontwikkelen van uniforme etikettering, introductie computer, contacten in Europa: pag. 15–16;
verhuizing naar flat van Sikkens in Sassenheim en woonhuis in Voorhout, geboorte twee kinderen: pag. 17;
contacten met Leiden vooral na vervroegd pensioen, terugkeer naar Leiden i.v.m. ziekte: pag. 17-18;
vrijwilligerswerk en stamboomonderzoek: pag. 19;
verschillen tussen het Leiden in de jaren veertig en dat van nu: pag. 19–21

I-2: Dit is meneer Brummelkamp. En het is nu 6 maart 2019.

I-1: Ik wil aan u vragen: wilt u uw volledige voornamen, achternaam en ook geboortedatum noemen? Dit voor de opname.
G: Okee: Johannes Cornelis Brummelkamp.
I-1: En u bent geboren….?
G: 9 september 1937.
I-1: Dat is op mijn verjaardag. Toevallig! En waar bent u geboren?
G: Leiden.
I-1: En komt u ook uit een Leidse familie?
G: Ja.
I-1: Kunt u daar wat over vertellen?
G: Ja. De familienaam is uiteraard Brummelkamp. Mijn vader was de zesde in rij: bakkers en banketbakkers in Leiden. Daarover is gepubliceerd.
I-1: Waar?
G: Tsja… [Mogelijk in *Van middenstander tot ondernemer. Honderd jaar midden- en kleinbedrijf in Leiden* (Leiden 2005) p. 87 en 172]
I-1: Dat weet u niet meer. Uw vader kwam uit een banketbakkersfamilie. Waar was die zaak?
G: Haarlemmerstraat nummer 181.
I-1: Daar ga ik eens kijken, als ik daar langs rij. Dat is heel lang: zes generaties banketbakkers. Die zaak, die is hoe oud?
G: Sinds 1830/1831.

I-2: Op die plek ook?
G: Nee. Ze hebben gezeten op Haarlemmerstraat 40, Haarlemmerstraat 179 en 181.
I-1: Kunt u wat over uw ouders vertellen?
G: Mijn vader is geboren in 1900. Getrouwd in 1926 [22 juli] met Petronella Catharina Poptie.
I-1: Ook uit Leiden?
G: Ja. Sinds zestienhonderd zoveel. Toen heetten ze Pottie [=Peaupetit].
I-1: Wat voor man was uw vader?
G: Hij was 18 jaar, toen zijn vader [Hendrik Cornelis, geb. 23-9-1900] overleed [9-11-1918]. Ik heb mijn grootvader dus nooit gekend. En toen moest hij de zaak overnemen.
I-1: Als 18-jarige: hij was dus jong.
G: Ja, heel jong.
I-1: Hoe ging dat?
G: Onder supervisie van mijn grootmoeder: Johanna Catharina Kres [geb. Leiden 15-9-1874, overl. Leiden 8-12-1952].
I-1: Dat is een Leidse naam; die ken ik wel. Daar heeft hij het vak geleerd: het leren leidinggeven?
G: Dat begrijp ik niet.
I-1: Hij is onder supervisie van uw grootmoeder de zaak gaan leiden. Hij moest het vak geleerd van banketbakker en bakker, maar hij moest ook de zaak runnen. Dat is een ander vak.
G: Hij was 14 jaar, toen hij bij Speet als leerling-banketbakker……
Ik heb wat problemen met de ogen en het spreken, maar het horen gaat uitstekend.
I-1: Hij is leerling in een banketbakkerij geworden op zijn 14e jaar. Bij Speet. Was dat ook in Leiden?
G: Ja. Dat was ook in Leiden. [Breestraat 11]
I-1: Daar heeft hij leren brood bakken, taarten bakken?
G: Geen brood. Banketbakker. Hij was geen broodhengst.
I-1: Hoe ging dat? Hij was heel jong.
G: Hij was heel jong, ja. Het ging heel goed. Hij heeft de zaak uitgebouwd tot automatiek. En hij reisde ook in de buurt op zijn fiets. Hij nam bestellingen op. Ik deed de bestellingen in blikjes, grotere of kleinere blikken. Op de Kaasmarkt kwamen de beurtrijders [bodediensten].
I-1: Op de Kaasmarkt kwamen de beurtrijders de bestellingen ophalen. Begrijp ik dat goed?
G: Dat begrijp je goed. De beurtschippers en de beurtrijders.
I-1: Wat zijn dat?
G: Dat zijn mensen….ik noem een paar namen: Dobbe. Uit verschillende plaatsen uit de buurt kwamen ze met de vrachtwagen naar de Kaasmarkt.
I-1: Wat deden ze dan? Kunt u dat uitleggen? Ik begrijp het woord niet goed. Kunt u dat verklaren?
G: Die mensen kwamen met hun auto of fiets.
I-2: Vrachtwagen.
I-1: En dan namen ze de bestellingen mee?
G: De Kaasmarkt was een soort stapelplaats voor vracht. Die namen ze mee.
I-1: Wat was de relatie met de zaak van uw vader?
G: Mijn vader ging op zijn motorfiets de dorpen in de buurt af: Roelofarendsveen, Katwijk, Voorhout.
I-1: Dan bracht hij de bestellingen van zijn klanten rond?
G: Nee, hij nam de bestellingen op.
I-1: En hoe kregen de klanten die bestellingen dan? Bracht hij die aan huis?
G: Dat weet ik niet.
I-2: Daar waren die beurtrijders voor toch?
G: Ja.
I-1: De zaak van uw vader had dus ook klanten buiten Leiden? Niet alleen in de stad, maar ook buiten de stad?
G: Ja.
I-1: Dus best een heel grote klandizie. Want er waren natuurlijk heel veel banketbakkers.
G: Dat moet ik aannemen. Ik heb daar geen idee van.
I-1: Over de klanten in de stad: waar kwamen die vandaan?

G: Zo heb ik Leiden goed leren kennen. Mijn moeder was de leidende kracht op het thuisfront. Zij kwam ook uit een bakkersfamilie.
I-1: Dus ze kende het klappen van de zweep wel. Werkte ze zelf ook mee in de zaak?
G: Jazeker!
I-1: Uw vader heeft de zaak uitgebouwd. Dus een zaak met veel klandizie. Het liep goed?
G: Dat mag ik aannemen.
I-1: Uw vader had een banketbakkerszaak. U zei dat hij dat heeft uitgebouwd met een automatiek. Kunt u uitleggen dat wat een automatiek is? Dat is voor de Historische Vereniging interessant. Ik ken het wel, maar mensen die over een aantal jaren dit interview lezen, weten waarschijnlijk niet meer wat een automatiek is. Kunt u zelf uitleggen wat dat is?
G: Ja. De zaak was op Haarlemmerstraat 181, met daaraan gebouwd nummer 183. Ik zal het aanwijzen op de foto. Als je op 183 ging kijken, dan was dit de Haarlemmerstraat. Dit waren de winkels. Dit was in graniet, door een terrazzowerker.
I-1: Wat was er in graniet?
G: Op de grond. Waar de contouren zijn getekend. Van de automatiek. Dat was zo, zo en zo.
De mensen kwamen zo binnen. Een kwartje.
I-1: Ze gooiden er een kwartje in?
G: Voor een kroket of een kippenpootje of wat dan ook.
I-1: En dan trok je het open met zo'n deurtje?
G: Ja.
I-2: Wanneer is dat ongeveer gemaakt?
G: Ik schat dat dat 1920-1930 is geweest [pas 1934, toen eerst het door aannemer M.E. Groenewegen verbouwde nr. 181-183 op 31 augustus geopend werd en kort nadien de automatiek. Het oude nr. 179 werd toen etalageruimte voor de fa. J. van Cleef, Haarlemmerstraat 170-172, later kledingzaak van Penseel].
I-2: Was dat bijzonder of waren er meer?
G: Geen flauw idee. Ik ben van 1937. Ik weet er weinig van.
I-2: Ik wist niet dat die dingen zo oud waren.
I-1: Ik wel. Van de jaren dertig. Het was nieuw toen. Als je je een beetje wilde profileren toen als winkelier of als bakker, dan had je een automatiek. Ik kom zelf uit Heemstede. In de jaren '50 had je een ijs-annex frietboer en die had een automatiek. Dat was erg populair. Het was de eerste vorm van zelfbediening. [De wellicht eerste automatiek opende op 1-12-1931, Heck's automatiek, Reguliersbreestraat 11-13 Amsterdam. Te Leiden: Breestraat 33, 22-9-1933 Jan van der Bijl; Steenstraat 31, 29-9-1933 A.J. Koppe; Doezastraat 21, 2-11-1933 M.A.M. van Noort; Kraaierstraat 3, 10-11-1933 R. op den Velde; Nieuwe Rijn 62, voor oktober 1934 Van Alphen; Haarlemmerstraat 183, voor oktober 1934 Brummelkamp; Noordeinde 31, 21-9-1935 fa. Peterse; Steenstraat 1, voor 21-12-1935 Peter Verhoef; Nieuwe Rijn 43, 28-8-1936 W. F. van der Reijden, enz.]
Dus dat trok ook veel klanten?
G: Ja. Er waren veel klanten, die kwamen wat nu Leiden-Noord heet: De Kooi.
I-1: Maar ook uit de binnenstad?
G: Ja, ook uit de binnenstad.
I-1: Uw moeder hielp ook mee?
G: Ja.
I-1: En wat was uw eigen rol?
G: Ik had twee oudere broers, die zijn allebei banketbakker geworden. Ik wilde het niet.
I-1: Maar heeft u wel meegeholpen in de zaak als kind?
G: Bestellingen wegbrengen. Achter de winkel was een kleine ruimte: een kamertje. Daar zette mijn moeder dan de bestellingen neer. Bestellingen rijden was bij Pasen, Kerst, Sint-Nicolaas, Oudejaar. De hoogtijdagen.
I-1: Dat zijn piekperiodes. Zat de zaak op de hoogte van de Kaasmarkt?
G: Ja.
I-2: Hoe bracht u die bestellingen rond? Op een fiets?

G: Ja, op de fiets.
I-2: Waar zaten de spullen dan in?
G: In van die houten dozen; een riem erom.
I-2: Aan de voorkant? Achterop?
G: Nee, op de heup. Riem om de houten doos. Daar ging mijn arm doorheen. Zo heb ik de oude binnenstad van Leiden goed leren kennen.
I-1: Dat begrijp ik. Deed u dat vaak, of alleen bij drukke periodes?
G: Het laatste.
I-1: Want u ging gewoon naar de lagere school. Het was alleen weekend- en avondwerk.
Kunt u iets meer over uw gezin vertellen? U had twee oudere broers?
G: Ja.
I-1: Het was dus Haarlemmerstraat 181-183. De bakkerij zat achter de zaak. U woonde boven de zaak. En beide panden – 181 en 183 – waren bezit van uw vader?
G: Ja.
I-2: En 183 was de automatiek?
G: Ja.
I-1: 181 was de zaak en het woonhuis, waar het gezin woonde?
G: Ja.
I-1: Dus er waren twee panden: 181, 183. Banketbakkerij. 183 was de automatiek. De bakkerij was achter de winkel en het gezin woonde boven de bakkerij op nr. 181. Beide panden waren bezit van uw vader en liepen diep door in de steeg. Tot aan het water: de Nieuwe [lees: Oude] Rijn?
G: Nee. Hier is 181 en 183. Diep graven: dit was de trap naar boven.
I-2: Dit was een plaatsje. Dan kon je naar het woonhuis komen. Hoefde je niet door de winkel?
G: Dat mocht niet.
I-2: En hierboven?
G: Hier was het magazijn.
I-2: 183, boven de automatiek?
G: Ja.
I-2: En boven de bakkerij was ook het magazijn?
G: Ja.
I-1: De bakkerij was voor een deel ook in 183?
G: Ja.
I-2: De hele ruimte.
G: Ja.
I-1: Het was een behoorlijke oppervlakte?
G: Ja. Dat was het magazijn. Daar was een deur.
I-2: Het gezin. U had twee oudere broers? Had u ook een zus?
G: Ja. Een oudere zus.
Mijn ouders zijn getrouwd in 1926. Mijn oudste broer is van 1928. Mijn oudste zuster van 1930. Tweede broer 1935. Ikzelf van 1937.
I-1: U was de jongste?
G: Nee. Mijn zusje was een nakomertje.
I-1: Wanneer is die geboren?
G: 1943.
I-1: Dus in totaal 5 kinderen?
G: Ja.
I-1: Hadden de kinderen allemaal een eigen kamer boven de zaak of deelden jullie kamers?
G: Nee. Wij jongens sliepen op de tweede kamer: precies drie bedden. Ruimte ertussen. En de meisjes hadden een aparte kamer.
I-1: Was het ruim boven of krap?
G: Ruim. Het was daar ruim.

I-1: Jullie hadden als kinderen gelegenheid om te spelen, hobby's te hebben? Hadden jullie ruimte voor hobby's, als jullie die hadden?
G: Zo overweldigende hoeveelheid aan herinneringen!
I-1: Ook goede herinneringen? Was het een gezellig gezin?
G: Ja. Vooral - van wat ik me herinner - na de oorlog.
I-1: Toen was u 8 jaar?
G: Ja. Er waren twee blokken: mijn oudste broer en zuster samen en mijn jongere broer en ik samen.
I-1: Jullie trokken samen vaak met elkaar op?
G: Ja. Henk was een beetje zwak.
I-1: Hoezo?
G: Lichamelijk.
I-1: Wie was dat?
G: Henk. Mijn broertje.
We moeten een vervolgafspraak maken.

I-2: Dit is de tweede opname met de heer Brummelkamp op 21 maart 2019.

I-1: U heeft de vorige keer een tekeningetje gemaakt van het bedrijfspand met daarboven het woonhuis, een plaatsje en een trap naar boven toe. En boven de automatiek een laadruimte voor de bestellingen. U heeft ook verteld over de bestellingen, die op de Kaasmarkt werden opgehaald door de beurtrijders en beurtschippers. Twee oudere broers zijn in de banketbakkerij gegaan. U heeft verteld: dat wilde ik niet. U heeft wel geholpen met bestellingen op hoogtijdagen (feestdagen, Sinterklaas). U ging gewoon naar school. U heeft verteld dat het een leuk gezin is geweest. U heeft daar goede herinneringen aan. Zelfs heel veel herinneringen. Er borrelden allerlei herinneringen op. Wat hebt u nog toe te voegen aan uw verhaal over het gezin? Wat was de verhoudingen met uw broers en met uw oudere en jongere zus? Kunt u daar wat over vertellen?
G: Ja. We waren dus duidelijk twee blokken: mijn broer Niek en mijn zus Nel, dan mijn broer Henk en ik. En dan mijn zus Anneke. Het leeftijdsverschil was zodanig groot tussen de verschillende blokken dat ik er daarover weinig kan uitweiden. De contacten waren er gewoon niet.
I-1: Dat is opvallend. Grote verschil qua…..?
G: Leeftijd. Het verschil met mijn oudste broer was 9 jaar. Het verschil met mijn oudste zus was 7 jaar. Plus dat de oorlog daartussendoor kwam.
Ik kan me voorstellen dat je de vraag stelt, maar ik kan er geen antwoord op geven.
I-1: U had het over de oorlog. Kunt u iets over de oorlog vertellen? Wat hebt u daarvan gemerkt?
G: Dat is altijd moeilijk.
I-1: U was jong: 7 of 8 jaar, toen de oorlog was afgelopen. Hebt u er wat van gemerkt?
G: Ik heb er wel dingen van gemerkt, ja. Maar het is alleen met dit soort dingen altijd erg moeilijk om te bepalen wat je zelf hebt meegemaakt en wat je uit verhalen hebt. Maar wat ik zelf heb meegemaakt, is dat ik met mijn broer Nico ging wandelen naar het station; daar was zo'n loswal. Weet je wat dat is?
I-1: Nee.
G: Een verhoging van de bestrating, waartegen een vrachtwagen achteruit op kon rijden, zodat het uitladen van spullen makkelijker was. Dat heb ik gezien daar. Dat is nog voor de bombardement geweest van de Haverzaklaan. Zo zie je dat er allerlei dingen door mijn hoofd gaan. Wat ik verder nog weet van de oorlog, is dat op het eind van de Oude Rijn, bij de Hoogstraat, keek je uit op de samenvloeiing van de Rijn. Daar zag ik de vliegtuigen – dat is mij verteld – met brood uit Zweden. Dat moet boven Valkenburg zijn geweest.
I-1: Dat waren de vliegtuigen met Zweeds wittebrood. Dat was kort voor de bevrijding: maart of april 1945?
G: Ja. Nog tijdens de oorlog.
I-1: Heeft u Duitse soldaten gezien? Hebt u iets gemerkt van bombardementen?

G: Ja. De woonkamer, de achterkamer, de erker, de schuifdeuren. De gang naar achteren. Hier was de keuken.
I-1: Dus het woonhuis?
G: Nr. 181.
I-2: Is dit de Haarlemmerstraat?
Het staat leeg nu. Ik ben toevallig even langsgelopen. Het staat helemaal leeg nu. Van de Water is eruit. Het staat nu te huur of te koop. [Juwelier S. van de Water opende zijn zaak Haarlemmerstraat 181 e.d. op 29-10-1964]
G: Ja.
I-1: Het is helemaal verbouwd nu. Als je ziet hoe het er vroeger uitzag!
G: Goed. Dit was de gang, de keuken, achterkamer, voorkamer.
I-2: Dus boven?
G: Boven. Eerste verdieping. Mijn moeder had rugzakjes gemaakt. Hier moesten we in gaan zitten. Ik was 5 of 6 jaar. Waarom we hier moesten gaan zitten… of het veilig was….weet ik niet.
I-2: Dat was, als er bombardementen dreigden?
G: Bijvoorbeeld. Toen hebben ze het Elisabethziekenhuis gebombardeerd aan de Hooigracht.
I-1: Waar waren die rugzakjes voor?
G: Voor de persoonlijke spullen. Dan konden we dat meenemen.
I-1: Is dat vaak gebeurd?
G: Nee. Niet vaak gebeurd.
I-2: Hoe was het met de honger in het gezin?
G: Dat was geen probleem.
I-2: Heeft de bakkerij nog gefunctioneerd in de oorlog? Wat weet u daarvan?
G: Totdat….
I-1: Had dat te maken met de distributie?
G: Juist.
I-1: Is de zaak toen dichtgegaan?
G: Er was niets meer open te houden. Er was niets meer te verkopen.
I-1: De zaak was dus nog wel open, maar er was geen klandizie meer?
G: Nee.
I-1: Was dat in 1944?
G: Is in 1944 geweest. Wat ik nog wel weet, is dat mijn moeder altijd wel een boterham had voor een man, die dan belde in de steeg. Jullie waren er toen niet!
I-1: Gelukkig niet.
G: Ik weet dat mijn moeder altijd wel een boterham had. Er kwam regelmatig een man bellen. Hier is de begane grond: de winkel. Dit was de ingang van het woonhuis, de trap naar boven. Dit was gesloten. Hier kon je bellen.
I-2: Hoe kwam het gezin aan eten?
G: Mijn vader moest zich in ’43 en ’44 gedeisd houden. Mijn moeder ging in de Hongerwinter met een slee achter zich en een stok van mijn vader letterlijk de boer op. Er was altijd wel wat te ruilen.
I-2: Maar meel voor de bakkerij was er niet meer?
G: De toewijzing was nul. De distributie.
I-1: Dus u hebt niet echt honger gehad?
G: Nee.
I-1: Wat heeft uw gemerkt van de bevrijding?
G: Feest.
I-1: Wat voor feest?
G: Jeugdoptochten. Allerlei buurtverenigingen.
I-1: Heeft u ook de intocht van de Canadezen gezien op de Hoge Rijndijk? Hebt u daar herinneringen aan?
G: Nee, ik niet. Er is wel een foto van mijn jongste broer, in de Breestraat ter hoogte van het Stadhuis. Die staat te kijken naar de intocht. Maar die foto heb ik niet in die verzameling opgenomen.

I-1: Na de oorlog is de bakkerij weer opengegaan?
G: Ja.
I-1: Er kwam weer meel – grondstof – en toen kon uw vader weer aan de slag? U zei dat hij zich gedeisd moest houden. Heeft uw vader moeten onderduiken?
G: Hij is steeds in huis gebleven. Maar op nummer 183 was boven een ruimte, waar hij zich samen met broer Nico, die was toen 16, 17, 18 jaar. Maar ze zijn nooit bij ons geweest, gelukkig.
I-1: Niet opgepakt?
G: Nee.
I-2: Er zijn geen razzia's geweest daar?
G: Nee. Wat ik wel weet, is dat in de achterkamer een kachel …. Dit is de achterkamer en hier achter is een kachel.
I-2: Een kolenkachel? Die kan ik me nog herinneren.
G: Dit is 1944. We zaten met zijn allen in deze kamer. Mijn vader had muisjes. Het was een oudere bakkerij. Dat betekende ook dat er gelegenheid was om muisjes te maken. Dat deden ze op een muisjeskachel. De muisjeskachel is daar neergezet. Dat was de enige warmtebron, die er toen was.
I-1: Met muisjes bedoelt u de snoepjes: beschuit met muisjes. Van die gekleurde muisjes bij geboorten?
G: Ja. Dan zaten we daar. Mijn vader las voor uit 'De club van zessen klaar'. De jongens hadden allemaal een baret op met een zes erop. Toen de club te groot werd, hebben ze de 6 omgedraaid en er een 9 van gemaakt. Voor mij een duidelijk plaatje om het aan jullie uit te leggen.
I-1: In 1945 was u 8 jaar. Ging u nog naar de lagere school in de oorlog of waren de kleuter- en lagere school ook gestopt?
G: Ik weet het niet. Ik weet wel dat op de Gereformeerde school op de Hooglandse Kerkgracht…..
I-1: Daar zat u op?
G: Ja, de eerste drie jaar. Daarna zijn we naar de Munnikenstraatschool gegaan.
I-1: Wat was het geloof thuis? Kwam u uit een Gereformeerd gezin?
G: Nee, dat zat heel merkwaardig in elkaar. Mijn vader kwam uit een Remonstrants gezin, mijn moeder uit een Nederlands-Hervormd gezin, tegen Gereformeerd aan. En ik ben Nederlands-Hervormd gedoopt. Ik ben bij dominee Kleermaker – zo heette die – op catechisatie geweest [ds. Nuy Kleermaker was N.H. predikant te Leiden van 1951 tot 1956].
I-1: Dominee Kleermaker was een Nederlands Hervormde predikant?
G: Ja. En daarna – toen ik 17 was – ik heb geen belijdenis gedaan. Bewust niet.
I-1: Die ruimte, die vrijheid, gaven uw ouders u ook?
G: Ja.
I-2: Gold dat ook voor de broers en zussen dat ze afscheid namen van de kerk?
G: De broers namen wel afscheid. Ze zijn trouwens allebei tot het Rooms-Katholieke geloof overgegaan vanwege het meisje met wie ze trouwden.
I-1: Wat vonden uw ouders daarvan?
G: Het zal mijn moeder wel verdriet gedaan hebben. Maar die vrijheid was er wel.
I-2: Ze werden wel geaccepteerd in het gezin?
G: Ja.
I-1: Speelde het geloof thuis een grote rol? Werd er veel uit de Bijbel gelezen, gebeden? Naar de kerk op zondag?
G: Mijn moeder en de meisjes: ja. Ikzelf in het begin ook: ja. Zingen in de Marekerk. Nee, ik voelde mij niet geroepen om daarmee verder te gaan.
I-1: U wilde ook geen banketbakker worden. Uw oudere broers deden dat wel, u deed dat niet. U had geen zin meer om naar de kerk te gaan en actief te zijn in het geloof. Dus er was wel vrijheid voor u om uw eigen keuzen te maken?
G: Die ruimte was er wel.
I-1: Hoe ging het met de politiek?
G: Politiek was vuiligheid. Dat vond mijn vader.
I-2: Daar nam hij afstand van? Daar bemoeide hij zich niet mee?

G: Omdat hij middenstander was, zorgde hij ervoor dat hij klant bij zijn klanten werd. Je had drie of vier slagers waar we spullen haalden.
I-1: Waren dat Nederlands-Hervormde slagers of speelde dat geen rol?
G: Geen rol.
I-1: U vertelde dat u bestellingen rondbracht en de stad goed heeft leren kennen. Kunt u iets vertellen over de Haarlemmerstraat in de jaren na de oorlog? Hoe zag het eruit? Wat waren er voor winkels? Wat voor mensen woonden daar? Kunt u een beetje een beeld geven van de buurt?
G: Op de Haarlemmerstraat kwamen we niet zoveel. Het was te druk. Want daar reden de tram en de bus.
I-1: Het was een verkeersstraat?
G: Er waren bussen naar Leimuiden en Roelofarendsveen. Die reden daar heen.
I-2: En gingen die beide richtingen op? Ik kan me dat niet voorstellen. Er was toch geen ruimte voor? En voor de tram twee sporen?
G: Twee sporen. Maar mijn interesse als jonge jongen lag meer bij de Oude Rijn, Hooglandse Kerkgracht. Daar woonden ook mensen: Karel Ouwerkerk, Wim Breddels, de kunstenaar.
I-1: U ging op school op de Hooglandse Kerkgracht?
G: Maar daar weet ik erg weinig van.
I-2: Was het ook een buurt voor de bewoners? Was er een buurtvereniging, waren er activiteiten in de buurt, of was dat los zand?
G: Dat zal wel.
I-1: Maar u heeft daar niet zoveel mee te maken gehad?
G: Nee.
I-2: Maar er waren wel overal winkels in de Haarlemmerstraat, zoals nu?
G: Ja, maar meer kleine middenstand. Niet zoveel schoenenwinkels. Toen had je nog Albert Heijn op de Haarlemmerstraat. Je had nog de kleine middenstand.
I-1: Kruideniers, slagers, bakkers, schoenmakers?
G: Ja.
I-2: Ook kleding?
G: Penseel.
I-2: Die zat er toen al? Dat is een kledingzaak. Aan de andere kant van de steeg toch? Die heb ik nog wel meegemaakt. [B. Penseel jr., later A.B. Penseel had een kledingzaak in Haarlemmerstraat 175-177; pas ca. 1980 is daar een onderafdeling Dennis Mannenmode op nr. 179 bij gekomen]
G: Ja.
I-1: Daar is later Dennis gekomen. Wat chiquere kledingzaak.
G: Ja.
I-1: Was het aan de Oude Rijn en de Hooglandse Kerkgracht een gezellig buurt? Hebt u daar veel gespeeld en had u vriendjes daar?
G: Ja. Karel Ouwerkerk, Erik Riethof, Wim Breddels, Guup Massaro. Die zal wel oorspronkelijk Giuseppe hebben geheten. Zijn vader was een terrazzowerker. Die werkte in de Lombardsteeg. Tegenover nr. 183 was de Lombardsteeg. Achteraan op de hoek van de Lombardsteeg en de Van der Werfstraat. God, hoe heette die nou? Niet belangrijk. Maar daar werkte de oude Massaro. Dat waren van de jongens met slijpstenen en zo. Aanrechten.
I-1: Misschien ook grafstenen, marmeren vloeren?
G: Dat soort dingen.
I-1: Heeft u veel gespeeld in dat buurtje?
G: Op de Hooglandse Kerkgracht. Hier: de brug, Oude Rijn. Familie Staats, Vreeburg – het was onduidelijk wat ze deden - Van Leeuwen. Die hadden een melkzaak.
I-2: Er waren ook nog winkels op de Hooglandse Kerkgracht?
G: Daar heeft voor mijn tijd de familie Van Leeuwen gezeten. De jongens kwamen altijd hier spelen. De Hooglandse Kerk.
I-2: Waren er nog meer winkels op de Hooglandse Kerkgracht?
G: Nee, alleen de melkzaak.

I-1: Was toen al de markt al op de Hooglandse Kerkgracht?
G: Nee. Die was later.
I-1: U zat op de Gereformeerde school op de Hooglandse Kerkgracht? Naast de Lutherse kerk. Toen bent u naar de school in de Munnikenstraat gegaan. Waar ligt die?
G: Oosterstraat, Zijlsingel. Zeeheldenbuurt.
I-1: Was dat ook een Gereformeerde school?
G: Het was een klein scholencomplex in de Munnikenstraat, Oosterstraat. We hadden een gezamenlijk gymnastieklokaal. [De Vereeniging tot oprichting en instandhouding van scholen voor Lager en meer uitgebreid Lager Onderwijs op Gereformeerden grondslag had meerdere scholen, waaronder deze in de Zeeheldenbuurt, in gebruik genomen 28 februari 1923]
I-1: Gezamenlijk? Met wie?
G: Oosterstraat- en Munnikenstraatschool.
I-1: Daar heeft u de rest van de lagere schooltijd doorgebracht?
G: Ja.
I-1: U liep elke dag van de Haarlemmerstraat naar de Munnikenstraat? Of u ging op de fiets misschien?
G: Nee. Fietsen is een heel ander verhaal. Ik liep elke dag vier keer de brug over, Koppenhinksteeg, Kaasmarkt, Hooigracht, Groenesteeg tot aan de Herengracht, Oosterkerkstraat, de brug over en dan kwam je in de Zeeheldenbuurt.
I-2: Dat is een flinke wandeling!
G: Ja.
I-2: Wat was er mis met deze school dan?
G: Wat mij betreft: ik moest elke week een gezang of psalm leren uit het hoofd.
I-1: Hoe vond u dat?
G: Niet leuk. Ik weet er verdomd weinig meer van.
I-2: Was de school te streng dat u eraf ging?
G: Ik denk het.
I-2: En de broers en zussen ook? Gingen die mee naar de andere school in de Munnikenstraat?
G: Mijn zusje is ook op deze school geweest. Die ging niet mee naar de Munnikenstraat.
I-1: Dus u bent als enige naar de school in de Munnikenstraat gegaan?
G: Ja. Of dat door mij kwam of door mijn moeder: dat weet ik niet.
I-1: U zult wel hebben aangegeven dat u het niet leuk vond. Dan hebben ze daar wel naar hebben geluisterd. Dat is toch vrij liberaal.
G: Ja. Dat vond ik ook.
I-1: U bent van de rest van de lagere schooltijd in de Munnikenstraat geweest. Kon u een beetje leren? Was u een goede leerling?
G: Ja. Ik was een goede leerling. Ik heb nooit huiswerk gemaakt. Ik denk dat ik het allemaal opzoog als een spons.
I-1: Het huiswerk maken was er niet bij?
G: Vooral op de MULO. Op de lagere school kreeg je nog geen huiswerk.
I-1: Waar bent u op de MULO geweest?
G: De eerste twee jaar op het Noordeinde: tegenover de Zeevaartschool.
I-2: Dat witte gebouw met die poort? [nr. 3]
G: Dat resulteerde in een waardering ‘2’ voor handelsrekenen. Toen ben ik naar de Pieterskerkgracht gegaan.
I-2: Dat bent U? 1954. Was dat een openbare MULO?
G: Ja.
I-1: En de MULO op het Noordeinde was ook een christelijke MULO?
G: Ja.
I-1: En hoe lang heeft u op de openbare MULO op de Pieterskerkgracht gezeten?
G: Twee of drie jaar.
I-1: Heeft u hem daar afgemaakt? De MULO is geloof ik vier jaar.

G: Ja.
I-1: Leuke schooltijd gehad?
G: Heel leuke schooltijd.
I-1: Wat vond u er leuk aan?
G: De leraren en de stof; meneer Voortman, de directeur.
I-1: Leuke contacten gehad met klasgenoten?
G: Niet echt. Geen vriendjes. Wel heel merkwaardig: een paar jaar geleden las ik een overlijdensadvertentie van deze dame: Rietje Turion uit Voorschoten. Toen bleek dat ze getrouwd was met een ex-collega van mij.
I-1: U bent tot 1954 op de MULO geweest?
G: Ja.
I-1: Had u een idee wat u wilde gaan doen? Niet in de banketbakkerij. Dat had u al duidelijk voor ogen.
G: Iets met een witte jas aan.
I-2: 1960: het laboratorium.
G: Dat klopt.
I-1: Dat iets met een witte jas aan: wat hield dat in? Waar lag uw interesse?
G: Toen ik nog op de MULO zat – voorjaar 1954 – kon ik al kiezen uit drie banen: Nederlands-Franse koperenbuizenfabriek op de Zijldijk, Sikkens en nog één. Mijn interesse lag kennelijk bij het laboratoriumwerk. Dat klopt ook: ik heb 19 jaar op het laboratorium gewerkt: verftechnisch.
I-1: Uw belangstelling ging uit naar laborantenwerk, technisch gericht?
G: Ja. 19 jaar laboratorium, 16 jaar administratie. Toen ben ik omgeschoold en heb ik vijf jaar als arbeidshygiënist gewerkt.
I-1: Steeds bij Sikkens in Sassenheim?
G: Ja.
I-1: Heeft u ook beroepsopleidingen gevolgd voor uw werk? Cursussen, avondstudie?
G: Ik kwam met MULO-A van school af. Maar voor het werk had ik minstens MULO-B nodig. Ik kwam van school en ging werken. En meteen weer naar school.
I-1: Dat was avondschool? Wat voor studie heeft u daar gedaan?
G: Ten eerste wiskunde van MULO-B. Toen analistenschool en daarna allerlei vakgerichte cursussen en studies.
I-1: Waar heeft u die gedaan?
G: Bijna allemaal in Leiden. Sommige ’s avonds in Den Haag: cursussen verftechniek.
I-2: Dat was naast het werk? Overdag werken, ’s avonds naar school?
G: Ja. Het werd allemaal betaald door de baas.
I-2: Door Sikkens?
G: Ja.
I-1: Waar heeft u in Leiden op de avondschool gezeten?
G: Achter de Witte Singel: Hugo de Grootstraat. Witte Rozenstraat ligt daar ook. Hugo de Grootstraat ligt daar achter. Toen werd ik wat ouder. Ik had stukjes opleiding liggen, maar het was geen geheel. Toen heb ik avond-HBS-B gedaan. Dat was ik wel aan mijn stand verplicht.
I-1: Dat is een forse opleiding, als je dat in de avonduren doet?
G: Ja.
I-2: Maar waarom heeft niet direct HBS kunnen doen? Was dat niet aan de orde?
G: Geen geld. Ik was de enige van de oudere broers en zusters, die de middelbare school heeft afgemaakt.
I-2: Gingen er sowieso kinderen van de Munnikenstraatschool naar de HBS? Of ging bijna iedereen naar de MULO of naar de ambachtsschool?
G: Geen flauw idee.
I-1: Waar heeft u de HBS-B-opleiding gedaan?
G: Hier in Leiden.
I-1: Waar in Leiden?

G: Ik weet het niet meer. Ik ging met een collega in zijn auto ernaar toe en dan weer naar huis. Ik was net getrouwd.
I-1: Hoelang duurde die opleiding?
G: Een jaar of vier.
I-1: Wanneer bent u getrouwd?
G: In ‘65.
I-1: Dus u heeft de HBS-B-opleiding gedaan van 1965 tot 1969?
G: Ja.
I-1: U zei: ik was het aan mijn stand verplicht. Was het de wens van uw werkgever of wilde u het graag zelf doen?
G: Zelf. Ik vond dat ikzelf te weinig inhoud had voor het werk wat ik deed.
I-1: Had u een soort leidinggevende functie? Was u doorgegroeid in het werk?
G: Doorgegroeid. Ik ben altijd een goede tweede man geweest.
I-1: Dat herken ik wel. Dat is ‘n heel nuttige functie!
G: Het is goed als je je dat van jezelf weet.
I-1: U zei: u bent in 1965 getrouwd. Bent u in Leiden getrouwd?
G: Oegstgeest.
I-1: Waar woonde u toen?
G: Toen woonde ik nog bij mijn ouders in Leiderdorp.
I-1: Uw ouders waren dus verhuisd?
G: In ’62 heeft mijn vader de boel verkocht aan Van de Water.
I-2: Waarom heeft hij verkocht? Liep de zaak niet meer daar op die plek? Er zaten toch broers in de zaak?
G: Ik weet het niet. De investeringen die nodig waren in de bakkerij, die waren er niet. Ze hadden er drie huisgezinnen van moeten draaien.
I-1: En dat lukte financieel niet?
G: Nee.
I-2: Toen is de zaak beëindigd en niet ergens anders voortgezet?
G: Nee.
I-1: De zaak is gesloten en het pand is verkocht? [de zaak, voor de oorlog ook wel Automatiek, Banketbakkerij en Chocolaterie geheten, was vanaf 11 december 1961 gesloten]
G: Verkocht. Van de Water heeft toen nr. 185, 183 en 181 gekocht.
I-1: Heeft hij er één pand van gemaakt?
G: Beneden wel.
I-2: Dat was een juwelier he?
G: Ja. De rest heeft hij verbouwd.

I-1: Dit is de 3e interview-sessie met de heer Brummelkamp en het is vandaag donderdag 11 april 2019.
We zijn vorige keer gebleven bij……u heeft verteld over uw opleidingen, uiteindelijk resulterend in de avond HBS-B. U bent doorgegroeid in uw functie. U vertelde dat u altijd de ideale tweede man bent geweest in uw werk. U bent in 1965 getrouwd en u heeft een woning in Leiderdorp gehad.
G: Nee. Toen mijn ouders de bakkerij verkocht hebben, zijn ze naar Leiderdorp verhuisd. Toen zijn mijn broer, mijn zusje en ik met hen meegegaan. Dat is in 1962 geweest. [Splinterlaan 116]
I-1: U heeft wel in Leiderdorp gewoond en bent in 1965 getrouwd?
G: Ja.
I-1: U heeft verteld dat de winkel in 1962 verkocht is, want er waren investeringen nodig voor het vernieuwen van de zaak, maar die investeringen – het geld – waren er niet. Het bedrijf is beëindigd.
G: Klopt.
I-1: Wilt u daarover nog meer vertellen? Van de Water is er toen ingekomen. Die heeft het pand helemaal verbouwd. Wat hebt u vervolgens gedaan? U werkte bij Sikkens als laborant.

G: 19 Jaar op het lab gewerkt. 16 Jaar in het laboratorium, maar dan in een administratieve functie, wat uiteindelijk geresulteerd heeft in de oprichting van de Centrale Recepten Afdeling (CRA).
I-1: Werd u daar hoofd van?
G: Dat was een afsplitsing van de Centrale Grondstoffen Afdeling. En ik ben toen uit de CGA gestapt met een paar lieden. En het is de CRA geworden. Dat heb ik 16 jaar gedaan.
I-1: Wat was u daar?
G: Wat was ik daar? Binnen de CRA was ik eerste man. Maar het hing nog aan de Centrale Grondstoffen Afdeling.
I-1: Was het een management- of administratieve baan?
G: Dat was administratief. Ik kwam daar, toen de hele Sikkens Groep – Sikkens Smits, Alfa, Flexa, Cetabever – die moesten allemaal dezelfde receptuur krijgen. Dat heb ik toen grotendeel gedaan.
I-2: Dat waren verschillende merken bij Sikkens?
G: Dat waren verschillende productiesites van Sikkens.
I-1: Dezelfde receptuur. Kunt u dat toelichten?
G: Het waren oorspronkelijk verffabrieken, die hun eigen methoden hadden. Maar binnen de Sikkens Groep zouden ze allemaal dezelfde receptuur moeten krijgen. Dat hebben we als volgt gedaan: we hebben eerst de bestaande receptuur, die ze zelf gebruikten, een andere code gegeven. En toen langzamerhand hebben we - om even als voorbeeld te noemen: elk bedrijf dat zichzelf respecteerde, had wel een wit hoogglans lak voor buiten. Mijn taak was na enkele jaren om die allemaal binnen één lijn te krijgen. Dat betekende rekenen, dat betekende computerwerk. Dat resulteerde uiteindelijk in één systeem voor alle zes of zeven bedrijven.
I-1: Om verf te maken: de samenstelling van het product, de grondstoffen?
G: Ik heb daar, toen ik nog geen computer tot mijn beschikking had, op grote vellen papier recepten uitgeschreven en daar kenmerken aan toegekend. En toen de mensen gevraagd: dit hadden jullie, dit stellen we voor. Kan dat? Via productmanagement hebben ze dat in de markt gebracht. En zo zijn we heel rustigaan naar één systeem gegaan.
I-2: En betekende dat dat al verschillende bedrijven/namen allemaal dezelfde verf maakten onder verschillende namen?
G: Ja. Sikkens Smits en Wapenveld – voorheen J.L.H. Smits en Co. – die was er kampioen in. Die had één pot witte verf. Daar plakten ze één etiket ‘Sikkens Smit’ op. Maar ook Cuva bruine verf. Nooit begrepen waar dat voor stond, maar dat was niet belangrijk. Maar goed, u kunt u voorstellen: daaruit volgend kwam de verplichte etikettering. Toen was het inmiddels Sikkens AKZO geworden.
I-1: Wanneer is dat gebeurd?
G: Ik geloof in 1969. Noteer het even met een vraagteken. Je kunt je voorstellen: een computerprogramma, dat gebruikt wordt……je kunt heel gemakkelijk…… kijk, verf bestaat uit gemiddeld 14 componenten, die heel vaak met halffabricaten opgebouwd worden. Nou was het nodig, getuige de richtlijnen en wetten die er waren, dat overal waar ook maar een spoortje benzeen of tolyronexide in zat, dat dat naar boven kwam. Niet alleen wat we zelf in elkaar gooiden, maar wat ook onze toeleveranciers van harsen en kunstharsen, die we in oplossingen kregen. Daar moesten we de samenstelling van weten. Dat voerden we in in het computerprogramma. Het computerprogramma rekende uit of er gelijk of meer dan 4% benzeen in zat. Dan was het totale product giftig. Zodra we dat wisten, gingen we naar het laboratorium toe: “Jongens, we willen op dat product geen doodskop hebben. Zoek maar dat je van die 4% op dat product 3,5 % gaat maken”. Heel simpel gezegd: dat was het systeem.
I-2: Werd die regelgeving in toenemende mate Europees?
G: Ja.
I-1: U had het over computerprogramma’s? Wanneer is de computer in het bedrijf gekomen?
G: In 1980; toen heb ik gebruik gemaakt voor mijn hobby genealogie van de grote computer, die in Arnhem stond. Niet zoiets als hier; die was vele malen groter. Ik denk de jaren ’60.
I-2: Mag ik nog wat vragen? Het is interessant met de Brexit. Was het belangrijk voor Sikkens dat alles Europees werd?

G: Ja. In dat kader ben ik ook bezig geweest met de etikettering. En eind jaren ’80 ben ik regelmatig op stap geweest met mijn maatje van de computerafdeling naar Stuttgart, naar Frankijk, Engeland, Zweden ben ik geweest, Denemarken ben ik geweest, Duitsland, Italië en Spanje. Maar dat is een tijd terug, jongens!
I-2: Wat deed u daar in die landen?
G: Praten, vergelijken. De richtlijn vanuit Brussel: daar voldeed Sikkens in Sassenheim volledig aan. Maar die jongens in Zweden hadden een heel ander systeem. Het was mijn taak om de verschillen en overeenkomsten daartussen op te sporen. En dan praten: wanneer denken jullie dat dat en dat voor elkaar is?
I-1: Akzo is een internationaal concern met vestigingen in de meeste Europese landen.
G: Ja. Ik sprak en spreek nog steeds vier talen goed, een beetje Zweeds, een beetje Italiaans.
I-1: Uw andere talen zijn Duits en Engels?
G: Nederland, Frans, Duits en Engels.
I-1: Heeft u er nog meer over te vertellen?
G: Nou ja, ik kan er uiteraard verschrikkelijk veel over vertellen, maar de essentie is er.
I-1: Ik wil terugkomen op uw band met Leiden. In de jaren ’60 woonde u bij uw ouders in Leiderdorp. U bent getrouwd. Waar bent vervolgens gaan wonen?
G: Volgens mij eerst in Sassenheim. Daar is onze dochter geboren. Toen zijn we naar Voorhout verhuisd, na 4½ jaar Sassenheim. 48 jaar Voorhout. Nu zitten we hier.
I-2: Moeilijk om een huis te vinden in die tijd, het eerste huis na uw huwelijk?
G: Het was moeilijk, maar niet voor mij. We hadden een heel goede personeelsafdeling, die al gauw geld ging investeren in flats en huizen. Sikkens had flats in Sassenheim in De Horsten. Er stonden in Sassenheim een zooitje flats. Er was een flatgebouw. Dat waren trappenhuizen en daar woonden Sikkens-mensen.
I-2: Kocht Sikkens die flats? En huurde u dan? Hoe ging dat?
G: Die huurden ze van een bedrijf uit Hilversum. En Sikkens zat daar kennelijk met een hoop geld tussen.
I-2: Dat ging buiten de woningverdeling om? Waren er geen wachtlijsten?
G: Wel interne wachtlijsten.
I-1: Was dat heel gunstig voor de werknemers van Sikkens?
G: Heel gunstig.
I-2: Werkten er bij Sikkens heel veel mensen uit Leiden?
G: Wat ik hier teken……het waren bijna allemaal laboranten. Het was een sterk groeiend bedrijf. Er zaten jongens uit Haarlem, uit Sassenheim, uit Leiden.
I-1: Daar heeft u 4½ jaar gewoond? En toen bent u naar Voorhout gegaan?
G: 4½ jaar. Dat was merkwaardig. Wij voelden toen dat we wilden verhuizen. En toen we het plan voor de financiering vrijwel rond hadden, hoorden we dat er een project in Voorhout was, waar we via Sikkens een huis konden kopen. Toen hadden ze ook weer ……. even kijken …… een man of tien van Sikkens, die konden daar een huis bekomen. Maar ze mochten niet naast elkaar wonen. Hetzelfde principe als ik hier heb getekend. Ze mochten niet naast elkaar wonen. Ze mochten geen hoekhuis hebben. Daar gold die subsidie niet voor.
I-1: Daar gold de subsidieregeling niet voor? Subsidie van Sikkens?
G: Ja. Die huizen deden toen 52.500 gulden.
I-1: Over welk jaar hebben we het dan?
G: 1969. We kregen ook nog, omdat we uit die flat in Sassenheim gingen, nog 2500 gulden subsidie. Dat huis, dat we na 48 jaar hebben verkocht voor bijna 3 ton in euro…….. Ik verdiende 800 gulden per maand. Dat was heel wat, meneer!
I-1: Netto?
G: Nee, bruto!
I-1: U bent toen verhuisd. Zijn er nog kinderen geboren in Voorhout?
G: Ja. Eén zoon!
I-2: Dus in totaal twee kinderen?

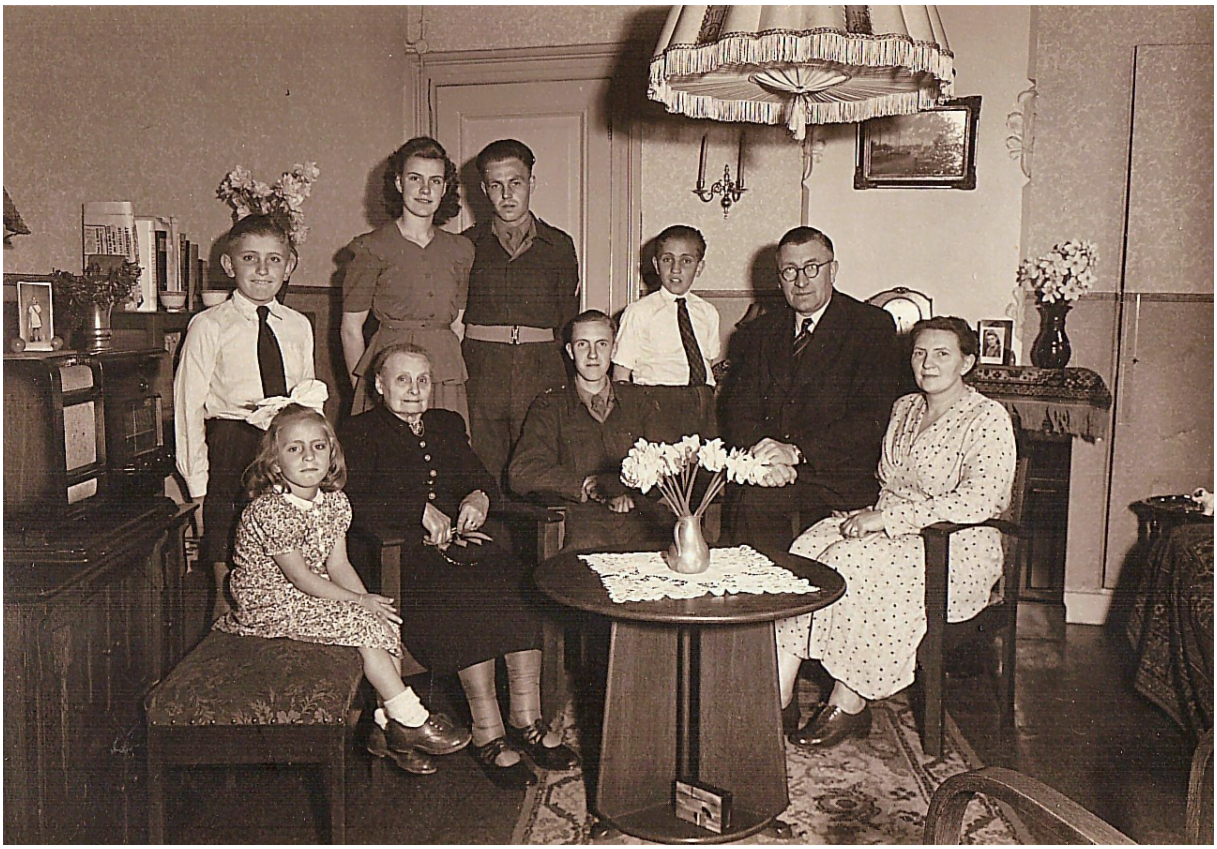
G: Ja.
I-1: Bent u vanuit Voorhout nog vaak in Leiden geweest?
G: Ik was helemaal gericht op Leiden. Qua afstand was Haarlem ongeveer hetzelfde als Leiden.
I-2: Maar wat betekent dat: 'gericht op Leiden'? Wat deed u in Leiden?
G: Boodschappen doen, tenminste als je dat niet in de buurt kon.
I-2: Maar ook andere activiteiten?
G: Nee.
I-1: Uitgaan misschien, uit eten gaan, naar de Schouwburg, naar een concert, 3 oktober?
G: Bijvoorbeeld.
I-1: Gingen uw kinderen in Leiden op school of Voorhout?
G: Oegstgeest.
I-1: Hoe vaak kwam u in Leiden?
G: Voorzichtige schatting: ongeveer twee keer in de maand.
I-1: Had u ook nog familie in Leiden wonen?
G: Mijn oudste broer woonde in Rotterdam. De rest woonde in Leiderdorp.
I-1: Toen bent u na 48 jaar teruggegaan naar Leiden?
G: Apart verhaal! Ik had dus te horen gekregen dat ik Parkinson heb. Mijn vrouw is hartpatiënte. Een tia. In oktober 2017 – september misschien – moest ze met de ambulance naar het LUMC. We vonden het onverantwoord om mij alleen in dat grote huis te laten. Er kan wat gebeuren: mensen die voor de deur staan te wachten bijvoorbeeld. En toen hebben onze kinderen zich sterk gemaakt voor een plek voor mij en voor mijn vrouw, nadat ze uit het LUMC kwam en Revitel.
I-1: Is dat een revalidatiecentrum?
G: Ja. Daar hebben we vier weken gewoond op een tweepersoonskamer. We hadden van tevoren al bedacht dat we moesten verhuizen en we hadden dit ook al gepland; dit hadden we besproken. Toen moest er verhuisd worden. We hebben geen gelegenheid gehad om rommel weg te gooien. Dus alles….. je ziet de dozen daar nog staan, keurig met gele briefjes erop.
I-1: Huurt u dit?
G: Ja.
I-1: Was er een wachtlijst voor of kon u erin met urgentie?
G: Als je het geld had – en dat hadden we gelukkig – dan kon je er zo in. Vrije vestiging.
I-1: Wanneer bent u met pensioen gegaan?
G: Ik ben, toen ik 57½ was, gestopt met werken. Dat is nu 24 jaar geleden.
I-1: Dat was in 1995?
G: Ja. Het was 1 april. Geen geintje.
I-1: Moest u weg of maakte u gebruik van een bepaalde regeling?
G: Ja. Er moesten toen, vanwege reorganisaties, een man of 80 uit de locatie 'Sassenheim' weg. Toen heb ik gezegd: "Ik wil ook! Ik heb er 40 dienstjaren erop zitten".
I-2: Dus 10 jaar eerder dan mensen nu met pensioen gaan! Vond u het fijn?
G: Ja, ik vond het fijn.
I-2: Geen aanvechting gehad om weer te gaan werken?
G: Ik heb nogal wat vrijwilligerswerk gedaan.
I-2: Allemaal in Voorhout?
G: Voorhout en Sassenheim.
I-1: Ging u toen vaker naar Leiden toe, nadat u gestopt was met werken?
G: Toen mijn vrouw ook stopte met werken – die werkte ook bij Sikkens toen.
I-1: Kende u haar ook van Sikkens?
G: Ja.
I-1: Ging u toen wat vaker naar Leiden toe?
G: Ja, natuurlijk. Want ik was bezig met stamboomonderzoek. Zowel de familie van mijn vader als van mijn moeder kwam uit Leiden. De familie van mijn vader kwam oorspronkelijk uit Duitsland, de familie van mijn moeder kwam uit Frankrijk.
I-1: Bent u vaak op het Gemeentearchief geweest aan de Boisotkade?

G: Ja.
I-1: Heeft u in het kader van uw onderzoek nog andere familieleden in Leiden en omgeving ontdekt?
G: Niet van mijn vaders kant, wel van mijn moeders kant. Mijn moeder heette Poptie.
I-2: Is dat een Hugenotennaam?
G: Ja. De stamvader, voor zover we die kennen, was Jean Poptie. Poptie is natuurlijk Peaupetit, Paupetit, Popetit.
I-2: Die kwamen uit Frankrijk?
G: Noord-Frankrijk. Sedan.
I-2: Hugenoten. Vervolging van de protestanten?
G: Ja.
I-1: Misschien is het leuk om het volgende aan u te vragen. U kent van de jaren '40. U bent weer terug. Ik neem aan dat u niet heel vaak meer in Leiden komt, maar u heeft van de jaren '90 en 2000 een beeld van de stad, een indruk hoe het nu is. Kunt u iets vertellen over de overeenkomsten en de verschillen, die u zijn opgevallen? Het is een algemene, maar wel interessante vraag.
G: Het eerste wat overduidelijk is, is al die hoogbouw hier. Ik vind dit stuk van Leiden – Spieghelstraat, hierachter – het eerste, dat mij opviel, waren al die flats. Die hoogbouw.
I-1: Dat zie je nu overal in de stad. Het straatbeeld?
G: De Haarlemmerstraat. Maar dat zie je zo geleidelijk aan.
I-2: Kunt u zich nog herinneren dat de Haarlemmerstraat voor autoverkeer werd afgesloten?
G: Ik weet dat het gebeurd is.
I-2: Toen was de zaak er nog? Wanneer werd de zaak verkocht?
G: 1962.
I-2: Nee, toen reden de auto's en de tram nog door de straat?
G: Ja. Mijn vader had een ijskast. Geen koelkast, maar een ijskast. Dat betekende dat om de zoveel tijd iemand met een bestelwagen kwam met van die blokken ijs erin.
I-2: Toen werd er nog ijs verkocht. Zij moesten het kopen voor hun eigen ijskast?
G: Ja.
I-2: Wij hebben het over ijskast, maar dat is een koelkast.
G: Wij hebben het over ijskast.
I-1: Wat mijzelf opvalt in Leiden - ik woon nu 40 jaar in Leiden – is het enorme welvaartsverschil. Toen ik in Leiden als student kwam, vond ik Leiden een arme stad. Ik zag veel armoede. Dat zie je nu veel minder. Vindt u dat ook?
G: Ik heb daar nooit bij stilgestaan. Ik weet Janvossensteeg, Claresteeg, Noordrundersteeg, Zuidrundersteeg. Daar zaten de vrouwen 's avonds buiten sperziebonen af te halen, wortels schoon te maken. We haalden bij Ouwerkerk, de kolenhandel op de Oude Vest, een handkar.
I-2: Kwam u daar veel, in de Janvossensteeg en Claresteeg? Was dat uw speelgebied?
G: Je moest boodschappen doen voor mijn ouders.
I-2: Daar waren ook winkels natuurlijk.
G: Je had de paardenslager Van Nimwegen.
I-1: Janvossensteeg was vroeger een winkelstraat. Er zaten daar zo'n vijftig winkels.
G: Ja. Je hebt daar het Turkse restaurant gehad. Sabri.
I-1: De vrouwen haalden bonen en wortelen af. Bij Ouwerkerk haalden ze een handkar? Wat deden ze daar dan mee?
G: Daar haalden ze dan de wortelen en sperziebonen mee op, bij Tieleman en Dros of waar dan ook. Ze gingen eerst die handkar halen. Ze haalden voor de hele buurt de schoon te maken spullen.
I-1: Werden die bij Tieleman en Dros weggebracht of opgehaald?
G: Allebei.
I-1: Dus met een handkar. Tieleman en Dros: die zat op het Levendaal of Hogewoerd?
G: Tieleman en Dros? Die zat op de Middelstegracht. Daar was tijdens de oorlog ook een gaarkeuken.
I-1: Zijn er nog andere verschillen die u opgevallen zijn en die u wilt vertellen? Hebt u nog jeugdherinneringen, die u wilt vertellen?
G: Nee.

I-1: Ik ben door mijn vragen heen. U heeft best veel verteld. Zijn er nog dingen, die u nog even wilt vertellen of toelichten? Of wilt u wachten totdat u de uitwerking van het interview krijgt toegestuurd? Daar kunt altijd nog aanvullingen of correcties op maken.
G: Ja. Als ik die toegestuurd krijg, heb ik een houvast. Er zijn zoveel herinneringen. In Heemstede, daar woonde een oom en tante van mij.
I-1: Ik kom uit Heemstede. Weet u ook waar?
G: De Zandvoortselaan. Daar ging ik dan logeren. Mocht ik zelf met de Blauwe Tram bij de Koediefslaan.
I-1: De Blauwe Tram kan ik mij niet herinneren. Dat is voor mijn tijd.
G: Ze keken zo op de Zandvoortselaan.
I-1: Vlakbij het station?
G: Weet ik niet.
I-1: Zal eind van de eind jaren veertig, begin jaren vijftig zijn geweest?
G: Ja.

1945 Hooglandse Kerkgracht 20a

1948 Familie Brummelkamp-Poptie

1954 Mulo Pieterskerkgracht 13

ca 1955 Haarlemmerstraat 181

1960 Sikkens laboratorium

1960- a BrmkSteen07

1961 Geboortehuis Haarlemmerstraat 181

1965 Trouwfoto Jan en Lous